

Силабус курсу
«Філософія Стародавнього Сходу»

Освітній ступінь: бакалавр
Галузь знань: 03 Гуманітарні науки
Спеціальність: 033 Філософія
Освітньо-професійна програма «Аналітика суспільних процесів»
Кількість кредитів – 5
Рік підготовки, семестр – I рік, I семестр
Компонент освітньої програми: обов'язкова
Дні занять: згідно розкладу занять
Консультації: згідно розкладу індивідуальної роботи
Мова викладання: українська

Керівник курсу:	Кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії та суспільних наук – Поперечна Галина Антонівна
E-mail викладача:	hap190962@tnpu.edu.ua
Сторінка викладача	http://tnpu.edu.ua/faculty/history/poperechna-galina-antonyna.php?clear_cache=Y
Сторінка курсу в Moodle	https://elr.tnpu.edu.ua/course/view.php?id=2981

Анотація дисципліни

Курс «Філософія Стародавнього Сходу» спрямований на ознайомлення з особливостями духовної культури давньосхідних цивілізацій, специфікою світосприйняття, історичними умовами та закономірностями зародження і розвитку філософських знань в країнах Стародавнього Сходу, вивчення ідейних джерел і основних положень провідних шкіл філософії Стародавнього Китаю та Стародавньої Індії, їх органічного зв'язку з сучасністю.

Метою курсу є: показати основні закономірності виникнення філософії на Сході у стародавні часи, особливості її розвитку, місця та ролі в тогочасному суспільстві й духовному житті людини, розкрити зв'язок міфології, культури, релігії і філософії Стародавніх Китаю та Індії, познайомити з основними ідеями провідних філософських шкіл цих регіонів, сприяти глибокому засвоєнню специфіки філософського осягнення дійсності, формуванню високої світоглядно-методологічної культури студентів та навичок роботи з першоджерелами, спрямувати їх на самостійні роздуми над філософськими проблемами.

Основні завдання: забезпечити розуміння специфіки розглядуваної культурно-історичної епохи, усвідомлення особливостей взаємодії релігійно-міфологічного і філософського мислення, ґрунтовне опанування студентами основних напрямків і шкіл філософії Стародавніх Індії та Китаю, їх основних ідей та положень, формування навичок прочитання та аналізу філософських текстів, здійснення історико-філософської інтерпретації, вміння застосовувати набуті знання при аналізі реалій сучасного суспільного буття.

Зміст дисципліни «Філософія Стародавнього Сходу» розроблено на основі відповідних положень щодо підготовки фахівців спеціальності 033 Філософія, норм та традицій вищої університетської освіти, а також профілю освітньо-професійної програми.

Навчальний контент:

Години (лек./сем.)	Тема	Результати навчання	Завдання
Змістовий модуль 1. Філософія Стародавнього Китаю			
2 / 2	1. Генеза філософії	Розуміти сутність світогляду, історичні типи світогляду, особливості філософії у порівнянні з міфом, релігією, мистецтвом, наукою, умови генези філософії, специфіку філософського запитування, предмет історії філософії, співвідношення філософії та історії філософії.	Питання, тести
2 / 2	2. Проблема «Схід – Захід» в сучасній філософії та культурології	Знати історико-культурні особливості зародження філософського освоєння дійсності, розуміти поняття «осьового часу», світоглядне значення проблеми «Схід – Захід», встановлювати відмінності між східним і західним типами філософування.	Питання Творчі завдання, дискусія
2 / 2	3. Передфілософія в релігіях та міфології Близького Сходу (Стародавній Єгипет, Вавілонія, Іран)	Здійснювати аналіз найбільш впливових давньосхідних цивілізацій і їх культурних здобутків, розуміти роль міфологічних уявлень, писемності та наукових знань у зародженні філософського освоєння дійсності.	Питання, тести, реферат
2 / 2	4. Передфілософія Стародавнього Китаю	Розуміти специфіку побудови і традиціоналізм давньокитайського суспільства, місце людини в Стародавньому Китаї, значення традицій і ритуалів в її житті, аналізувати міфологію, виділяти філософські ідеї в літературних пам'ятках давньокитайської культури.	Тести, питання, реферат
2 / 4	5. Даосизм	Розуміти зв'язок між філософськими ідеями і способом життя Лао цзи, встановлювати ідейні витоки даосизму, аналізувати категорію Дао, його пустотний образ, подвійність та діалектику, прояв через Де, ян та інь, знати принципи гармонізації Піднебесної та співвідносити їх з принципами даосизму, їх значення для організації життя людини, читати та аналізувати філософські тексти	Питання, тести, робота з першоджерелами
2 / 4	6. Конфуціанство	Характеризувати історичні умови виникнення конфуціанства, на підставі читання першоджерела розкривати соціальну спрямованість конфуціанства, виділяти її основні проблеми, аналізувати систему	Тести, питання, робота з першоджерелами,

		морально-філософських категорій і принципів конфуціанства, співвіднести їх з морально-етичними проблемами сучасності, встановлювати значення і місце конфуціанства в філософії і духовній культурі Китаю.	есе
--	--	---	-----

Змістовий модуль 2. Філософія Стародавньої Індії

2 / 2	7. Передфілософія Стародавньої Індії	Знати особливості протоіндійської цивілізації і культури, процес формування кастового суспільства та розуміти світоглядну роль кастових норм і обмежень, місце і значення Вед як ідейних джерел філософської культури Стародавньої Індії, їх головні поняття і положення.	Тести, питання, робота з першоджерелами
2 / 2	8. Індуїзм	Надавати характеристику індуїзму як національної релігії Стародавньої Індії, його джерел та етапів розвитку, розуміти сутність взаємозалежності людини, богів і космосу, активно використовувати основоположні поняття індуїзму, мати знання про визначні пам'ятки давньоіндійського епосу.	Тести, питання, реферат
2 / 4	9.Формування класичної релігійно-філософської думки Стародавньої Індії	Розрізняти ортодоксальні і неортодоксальні школи Стародавньої Індії, встановлювати їх зв'язок з релігійно-міфологічним світоглядом стародавніх індійців, здійснювати аналіз основних положень та ідей головних ортодоксальних даршан: санх'я, йога, вайшешика, ньая, міманса, веданта та надавати їм оцінку з точки зору сучасності.	Тести, питання, дискусія
2 / 4	10. Неортодоксальні філософські школи Стародавньої Індії	Розуміти специфіку неортодоксальних даршан Стародавньої Індії, характеризувати джерела буддизму та загальнотеоретичні основи буддистського вчення, аналізувати його основні положення і напрями, розуміти сутність джайнізму, його поняття світобудови та ідеалу людини, особливості поєднання індуїзму та буддизму в тантризмі.	Питання, тести, есе
2 / 2	11. Сучасна індійська філософія	Знати загальні риси сучасної індійської філософії, її соціальне політичне спрямування, аналізувати основні світоглядні координати М. Ганді, базові положення Шрі Ауробіндо, виявляти вплив західноєвропейської думки на сучасну індійську філософську культуру.	Тести, питання, дискусія

2 / 2	12. Філософські вчення Стародавнього Сходу та сучасність	Знати історичні шляхи конфуціанства і його вплив на політичну та адміністративну системи, економічні та соціальні процеси; основні положення даосизму і його роль і місце в сучасному китайському суспільстві, головні ідеї і положення дзен-буддизму, сутність і значення індивідуальної релігійної практики цих вчень.	Питання, дискусія, реферат
-------	---	--	----------------------------

Формування загальних та спеціальних (фахових) компетентностей:

Індекс в матриці	Програмні компетентності
	Загальні компетентності
ЗК 1	Здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу.
ЗК 2	Здатність вчитися й оволодівати сучасними знаннями та інноваційними технологіями.
ЗК 3	Здатність до пошуку та аналізу інформації з різних джерел.
ЗК 4	Здатність бути критичним і самокритичним.
ЗК 5	Здатність до проведення аналітичних і наукових досліджень на відповідному рівні.
ЗК 6	Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
ЗК 9	Здатність до міжособистісної взаємодії та роботи в команді.
ЗК 10	Здатність до самоорганізації та автономної роботи.
ЗК 11	Цінування та повага різноманітності й мультикультурності.
ЗК 12	Здатність діяти на підставі етичних міркувань (мотивів) та академічної доброчесності.
ЗК 13	Здатність креативно мислити та генерувати нові ідеї.
ЗК 16	Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство.
	Спеціальні (фахові) компетентності
СК 1	Усвідомлення сенсу філософії, її дисциплінарного розмаїття та місця в системі культури, її методологічної основи для аналітичної діяльності.
СК 2	Здатність виокремлювати специфіку філософського знання та змістові відмінності філософії від інших форм мислення.
СК 3	Здатність використовувати у професійній діяльності знання про розвиток основних ідей, учень та напрямків суспільних дисциплін.
СК 5	Здатність аналізувати сучасні філософські та суспільно-політичні проблеми та вчення.
СК 6	Здатність здійснювати інтелектуальну, логіко-мисленнєву діяльність, спрямовану на вирішення практичних завдань.
СК 7	Здатність викладати міркування послідовно, логічно, систематично й аргументовано та робити ґрунтовні смислові узагальнення, висновки.
СК 8	Здатність оперувати філософською і конкретно-науковою термінологією для

	розв'язання професійних завдань.
СК 9	Здатність застосовувати в аналітичній діяльності філософські та конкретно-наукові методи і підходи.
СК 10	Здатність аналізувати та коментувати літературу з філософської, соціокультурної та загальнонаукової проблематики.
СК 13	Здатність брати участь у наукових та прикладних дослідженнях у галузі філософії та суспільних наук.
СК 14	Здатність брати участь в інтелектуальних дискусіях на засадах діалогу, відкритості й толерантності; вміння обирати ефективну стратегію комунікативної поведінки та спілкування у процесі професійної діяльності.
СК 16	Здатність самостійно планувати, організовувати та здійснювати аналітичне дослідження з елементами наукової новизни та практичної значущості у різних галузях суспільного життя.

Програмні результати навчання:

ПРН 1	Розуміти сенс філософії та суспільних наук, їх місце в системі культури;
ПРН 2	Розуміти розмаїття та специфіку філософських та суспільних дисциплін, знати філософську та конкретно-наукову термінологію
ПРН 3	Знати основні етапи, напрямки в історії світової і вітчизняної філософії та інших суспільних галузей.
ПРН 4	Аналізувати та коментувати літературу з філософської, соціокультурної, загальногуманітарної та суспільної проблематики.
ПРН 8	Оперувати основними філософськими, соціологічними, політичними методами і підходами, розуміти етико-практичну значущість філософського та соціально-гуманітарного знання у здійсненні аналітичної діяльності.
ПРН 9	Мати навички написання філософських текстів, проведення політичних, соціально-економічних та наукових досліджень.
ПРН 10	Мати навички реферування, систематизованого огляду і порівняльного аналізу філософської, суспільствознавчої й загальнонаукової літератури та умінь роботи з документами різних видів.
ПРН 11	Вміти аналізувати міркування, різні види інформації, факти, статистичні дані, робити ґрунтовні смислові узагальнення, висновки, прогнози та надавати рекомендації.
ПРН 12	Вміти викладати власні міркування послідовно, логічно, систематично та аргументовано; використовувати технології ефективного спілкування і раціональної поведінки у професійній комунікації.
ПРН 13	Критично оцінювати власну позицію та знання, порівнювати і перевіряти отримані результати.
ПРН 14	Уникати симуляцій, плагіату та інших виявів академічної недоброчесності у сфері аналітичної діяльності або навчання.
ПРН 15	Мати навички ведення інтелектуальних дискусій на засадах діалогу, відкритості й толерантності і вирішення можливих конфліктних ситуацій та вміння планувати, організовувати й аналізувати міжособистісну взаємодію у процесі професійної комунікації.
ПРН 16	Вміти застосовувати загальногуманітарні, філософські, політичні й економічні знання в різних сферах життєдіяльності.
ПРН 17	Мати навички участі в наукових та прикладних дослідженнях у галузі філософії та суспільних наук.
ПРН 18	Ефективно працювати з інформацією: добирати необхідну інформацію з різних джерел, зокрема з фахової літератури і електронних баз та критично аналізувати, класифікувати, систематизувати й інтерпретувати її.

Література

Основна

1. Бойченко О. І. Філософська антропологія давнього Китаю. Київ : [б.в.], 2003. 216с.
2. Волинка, Г. І. Філософія Стародавності і Середньовіччя в освітньому контексті [Текст] : навч. посіб. для студ. вузів. Київ : Вища освіта, 2005. 544 с.
3. Древнеиндийская философия: начальный период. Пер. с санскрита / подгот. текстов, вступ. ст. и коммен. В.В. Бродова. 2-е изд. Москва: Мысль, 1972. 272 с. (Философское наследие).
4. Иконникова, Г. И. Философия Древнего мира [Текст] : учебное пособие для студ. высш. учеб. Заведений. Москва : Юнити, 2010. 248 с.
5. Індійська філософія. Навчальний посібник. Київ : Фоліо, 2019. 144 с.
6. Лукьянов А.Е. Лаоцзы (Философия раннего даосизма) Москва : Изд-во УДН, 1991. 164 с.
7. Лукьянов А. Е. Становление философии на Востоке. Древний Китай и Индия. Москва : Изд. Университета дружбы народов, 1989. 188 с.
8. Чанышев, А. Н. Философия древнего мира [Текст] : учебник для студ. вузов / А. Н. Чанышев. Москва : Высш.шк., 2001. 703 с.

Допоміжна

1. Александров В. И. В поисках философии будущего. Всеобщая взаимосвязь мира. Москва : Либроком, 2009. 240 с.
2. Античная культура, литература, театр, искусство, философия, наука : Словарь-справочник / сост. и ред. В. Р. Ярхо. Москва : Лабиринт, 2001. 352 с.
3. Антология мировой философии: Древний Восток. Минск – Москва : Харвест, АСТ, 2001. 992 с.
4. Анучина Л. В. Культура Сходу (давні цивілізації і середньовіччя). Харків : Регіон-інформ, 2005. 152 с.
5. Бобровников В.О. Ориентализм vs. Ориенталистика. Москва : ООО «Садра», 2016. 490 с.
6. Бубер Мартин. Два образа веры. Москва : Наука, 1999. 592 с.
7. Будда. Конфуций. Савонарола. Торквемада. Лойола. СПб.: ЛИО–Редактор, 1998. 392 с.
8. Васильев Л. С. История религий Востока : уч. пособие. Москва : Кн. Дом «Университет», 1998. 432 с.
9. Васильев Л. С. Культы, религии, традиции в Китае. Москва : Наука, 1970. 480 с.
10. Всемирная энциклопедия : Философия / Главн. науч. ред. и сост. А. А. Грицанов. Москва – Минск : АСТ, Харвест, Современный литератор, 2001. 1312 с.
11. Гачев Г. Образы Индии. Москва : Наука. 1993. 390 с.
12. Гордер Юстейн. Світ Софії: Роман про історію філософії. Львів : Літопис, 1997. 575 с.
13. Градовський А. В., Галушко М. В. Історія літератури Сходу : навчальний посібник. Черкаси, 2014. 232 с.
14. Дикарев А. Д. Три путешествия по Китаю. Москва : Молодая гвардия, 1989. 240 с.
15. Дао-Де цзин. М. : Издательство Астрель», «Издательство АСТ», 2004. 542 с.
16. Древнеиндийская философия. Начальный период. Москва : Мысль. 1972. 272 с.
17. Иконникова Г. И. Философия Древнего мира : учебное пособие для студ. высш. учеб. заведений. Гл. ред. Н. Д. Эриашвили. Москва : Юнити, 2010. 248 с.
18. Історія світової культури. Культурні регіони : навч. посібник. / Л. Т. Левчук, В. С. Гриценко, В. В. Єфименко та ін. Київ : Либідь, 2000. 520 с.

19. Китай. Історія. Культура : дайджест. Вип. 54. Нац. ун-т харч. технологій. Наук.-техн. б-ка. Підгот. О. В. Олабоді. Київ, 2019. 20 с. URL: <http://library.nuft.edu.ua/inform/Kytay.Istoriya.Kul%20SA%B9tura.pdf>
20. Китай. Основы китайской философии и психологии при принятии оперативных решений по вопросам внутренней и внешней политики КНР. Київ : Дакор, 2011. 292 с.
21. Китайская классическая поэзия в переводах Л. Эйлина. Москва : Худ. литература, 1984. 373 с.
22. Ковалівський А. Зв'язки зі Сходом та сходознавство у Києві та Наддніпрянщині (передмова та публікація Валерія Рибалкіна). *Східний світ*. 1995. № 2. 1996. № 1.
23. Ковальська Я. Внесок стародавнього Китаю у культурно-цивілізаційний розвиток людства. *Українська орієнталістика* : зб. статей. Київ, 2007 – 2008. Вип. 2–3. URL : <http://ekmair.ukma.edu.ua/handle/123456789/6512>
24. Конфуций. Суждения и беседы. Київ : Кристал Бук. 2017. 224 с.
25. Крижанівський О. П. Історія стародавнього Сходу : підручник. Київ : Либідь, 2000. 592 с.
26. Куликов В. С. Китайцы о себе. Москва : Политиздат, 1989. 254 с.
27. Лубський В. І. Історія релігій : підручник. Київ : Центр навчальної літератури, 2004. 696 с.
28. Лукьянов А. Е. Лаоцзы (Философия раннего даосизма). Москва : Изд. УДН, 1991. 164с.
29. Лукьянов А. Е. Становление философии на Востоке. Древний Китай и Индия. Москва : Изд. Университета дружбы народов, 1989. 188 с.
30. Лю Цін. Історія початку. Роман. Пер. з кит. І. Чирко. Київ : Дніпро, 1988. 511 с.
31. Павличко С. Націоналізм, сексуальність, орієнталізм. Складний світ Агантигела Кримського. Київ : Основи, 2016. 400 с.
32. Розендорфер Г. Письма в Древний Китай : роман. Москва : АСТ, 2005. 333 с.
33. Саїд Е. В. Орієнталізм. Київ, 2001. URL: <http://edward-said.narod.ru/orientalism.htm>
34. Сафронов А. Г. Психопрактики в містичних традиціях від архаїки до сучасності (російською). Харків : Ритм Плюс. 2016. С. 138–142.
35. Сина Ибн. /Авиценна/ Избранные философские произведения. Жижнеописание. Книга знаний. Указания и наставления. Книга о душе. Москва : Наука, 1980. 551 с.
36. Стрелкова А. Ю. Буддизм та Ніцше : філософські паралелі. *Східний світ*. 2020. №. 1. С. 109–126.
37. Стрелкова А. Ю. Буддизм: філософія порожнечі. Київ : КМА, 2015. 408 с.
38. Титаренко М. Л., Переломов Л. С. Традиции в общественно-политической жизни и политической культуре КНР. Москва : Наука, 1994. 325 с.
39. Томпсон М. Восточная философия. Пер. с англ. Ю. Бондарева. Москва : ФАИР-ПРЕСС, 2000. 384 с.
40. Фэн Ю-лань. Краткая история китайской философии. Санкт-Петербург : Евразия, 1998. 374 с.
41. Фромм Э. Дзен-буддизм и психоанализ. Психоанализ и религия. Кризис психоанализа: Очерки о Фрейте, Марксе и социальной психологии. Москва : Биг-Пресс, 2013. 280 с.
42. Фукуяма Ф. Великий разрыв. Пер. с англ. под общ. ред. А. В. Александровой. Москва : АСТ : Ермак, 2004. 474 с.

43. Хрестоматия по истории философии. Учеб пособие в 3-х т. Ч. 1. Древнеиндийская, древнекитайская, античная, средневековая, арабская, Эпохи Возрождения и нового времени философии. Москва : Владос, 1998. 448 с.
44. Чанышев А. Н. Философия древнего мира : учебник для студ. вузов. Москва : Высшая школа, 2001. 703 с.
45. Чэн Цзенхунь. Создание морали XXI века и конфуцианская этика. *Социальные и гуманитарные науки. Зарубежная литература*. Вып. 3, 1997. С. 23–35.
46. Ян Ц. Мак-Грилл. Великие мыслители Востока: выдающиеся мыслители, философские и религиозные произведения Китая, Индии, Японии, Кореи, исламского мира. Москва : Крон-Пресс, 1998. 655 с.
47. Ясперс К. Всемирная история философии: Введение. Пер. с нем. К. В. Лощевский. Санкт–Петербург : Наука, 2000. 272 с.

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ В ІНТЕРНЕТІ

1. ЕНМКД Філософія Стародавнього Сходу:
<https://elr.tnpu.edu.ua/course/view.php?id=2981>
2. Безкоштовні електронні підручники онлайн «Гуманітарні науки»
(<http://www.chitalca.html>).
3. <http://www.onu.edu.ua/ru/index.html> Сайт ОНУ ім. І.І.Мечникова.
4. <http://www.filosof.com.ua/> Інститут філософії НАН України імені Григорія Сковороди.
5. 6..Каталог електронних бібліотек: <http://www.aonb.ru/iatp/guide/library.html>
6. .Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського: <http://www.nbuv.gov.ua>
7. Електронна бібліотека з філософії <http://filosof.historic.ru/>
8. Електронна бібліотека <http://elibrary.rsl.ru/>
9. Електронна бібліотека підручників <http://studentam.net/>
10. Європейська електронна бібліотека (Europeana) <http://www.europeana.eu/portal/>

Політика оцінювання

Політика щодо дедлайнів та перескладання: Перескладання модулів відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

Політика щодо академічної доброчесності: Списування під час контрольних робіт заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час он-лайн тестування.

Політика щодо відвідування: Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання, за яке нараховуються бали. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із керівником курсу.

Політика оцінювання. Враховується сума балів поточного контролю: 1 модуль - 40 балів, 2 модуль - 40 балів, підсумкового контролю тестування (іспит): 20 балів. При цьому враховується присутність на заняттях та активність студента під час занять; недопустимість пропусків та запізнень на заняття; користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими мобільними пристроями під час заняття в цілях, не пов'язаних з навчанням; списування та плагіат; несвоєчасне виконання завдань.

Оцінювання

Розподіл балів по темах курсу:

Змістовий модуль №1								Змістовий модуль № 2								Підсумковий контроль	Сума
Тема 1	Тема 2	Тема 3	Тема 4	Тема 5	Тема 6	Тема 7	ЗМ 1	Тема 8	Тема 9	Тема 10	Тема 11	Тема 12	Тема 13		ЗМ 2		
5	5	5	5	5	5	10	40	10	5	5	10	5	5		40	20	100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка ECTS	Бали	Оцінка за національною шкалою
A	90-100	відмінно
B	85-89	добре
C	75-84	добре
D	65-74	задовільно
E	60-64	задовільно
FX	35-59	незадовільно з можливістю повторного складання
F	1-34	незадовільно з обов'язковим повторним курсом

Прореquisite курсу

Ефективність засвоєння змісту дисципліни значно підвищиться, якщо студент попередньо опанував чи паралельно опановує такі дисципліни як: «Філософська пропедевтика», «Аналітика всесвітньої історії».

Формат дисципліни:

Формат дисципліни змішаний (blended): до очного навчання додається електронний супровід дисципліни в системі Moodle. Blended Learning – викладання передбачає поєднання традиційних форм аудиторного навчання з елементами дистанційного навчання, в якому використовуються спеціальні інформаційні технології, інтерактивні елементи, онлайн-консультування тощо.